

TALOUSARVION 2025 JA TALOUSSUUNNITELMAVUOSIEN 2025–2029 LAADINTAOHJE

Kesäkuu 2024

Sisällys

1. VALMISTELUN AIKATAULU

2. TALOUSARVIO JA TALOUSSUUNNITELMAN 2025–2029 SISÄLTÖ

2.1 Strategia ja vuositavoitteisto

2.2 Henkilöstösuunnittelu

2.3 Talouden valmistelu

3. Liitteet

1. Valmistelun aikataulu

Talousarviovalmistelun prosessin määraajat käyvät ilmi alla olevasta taulukosta.

Aika	Valmistelun vaihe	Vastuu/Osallistujat
5.2.	Talousarvion valmisteluprosessista sopiminen	Kunnan johtoryhmä
Maaliskuu		
5.3.	Talouden valmistelun reunaehdot	Kunnan johtoryhmä
Vko 11	Toimintaympäristöanalyysin tiedot toimialueille	Kehittäminen
12.3.	Käsittely: Lähetekeskustelu tavoitevalmistelulle	
14.-15.3.	KH:n seminaari: Talousarviovalmistelun lähtötilanne	KH, Kunnan johtoryhmä
19.3.	Käsittely: Väestösuunnite -Taustaolettamien valinta	Kunnan johtoryhmä
Vko 12	Investointisuunnittelun aloitus	Toimialueet
19.3.	Käsittely: Palvelujen järjestämisen tavoitteet, ohjaus ja raportointi	Kunnan johtoryhmä
Huhtikuu		
4.4.	Toimialueiden esitykset priorisoiduista vuositavoitteista 2025 valmiina (valtuustotaso)	Toimialueet ja kehittäminen
9.4.	Käsittely: Priorisoidut vuositavoitteet 2025	Kunnan johtoryhmä
Vko 15	Alustavan hankintasuunnitelman tekeminen	Toimialueet ja hankinta
19.4.	Palkkaliitteet toimitetaan toimialueille	HR ja Taluspäälliköt
16.4.	Käsittely: Palvelujen järjestämisen valmistelu, tilannekatsaus	Kunnan johtoryhmä
Toukokuu		
2.5. Viikkoa ennen kehystä	Toimialueiden henkilöstöesitykset ja alustavat henkilöstömäärämuutokset valmiina	Toimialueet ja HR
2.5. Viikkoa ennen kehystä	Toimialueiden esitykset vuositavoitteiston kokonaisuudesta valmiina (valtuusto- ja lautakuntataso)	Toimialueet ja kehittäminen
7.5. ja 14.5.	Käsittely: Kunnan vuositavoitteisto kokonaisuutena	Kunnan johtoryhmä
14.5.	Käsittely: Väestösuunnite - skenaarion valinta	Kunnan johtoryhmä
Vko 16	Investointien koonti	Toimialueet ja Talous

23.4.	Käsittely: Investoinnit	Kunnan johtoryhmä
Vko 18	Alustava hankintasuunnitelma valmis	Hankinta/toimialueet
Vko 19–20	Kehysneuvottelut	Toimialueet
14.5.	Käsittely: Palvelujen järjestämisen suunnitelmat, luonnokset ja keskeiset €	Kunnan johtoryhmä
16.-17.5	Valtuustoseminaari: Kunnan ja toimialueiden esitykset talousarviovalmistelusta	Valtuusto, Kunnan johtoryhmä
31.5.	Henkilöstöesitysten tarkennukset toimitettu henkilöstöpalveluihin	Toimialueet
28.5.	Alustava kehyslaskelma johtoryhmässä	Kunnan johtoryhmä/Talous
Kesäkuu		
6.-7.6.	KH:n seminaari: Talousarviovalmistelun tilanne, väestösuunnite, ym.	
10./17.6.	Käsittely: Taloussuunnitelman kehys	KH
Heinäkuu		
Elokuu		
20.8.	Käsittely ennen lautakuntakäsittelyä: Vuositavoitteiston tilanne	Kunnan johtoryhmä
27.8.	tavoitteiston riskit ja riskienhallinta, henkilöstösuunnitelman tilanne	Kunnan johtoryhmä
	Pormestarin ohjaus ennen lautakuntakäsittelyä	Pormestari
Syyskuu		
Vko 39	Käsitelty lautakunnissa (vuositavoitteisto, henkilöstösuunnitelma ja talousarvio tasapainotettuna toimialueilla kunnanhallituksen kehysten mukaiseksi)	Toimialueet
Lokakuu		
Vko 39–40	Taloussuunnitelman tasapainotus, Kasvun ja talouden hallintaohjelman päivitys. Pormestarin viimeinen ohjaus	Toimialueet, talous Pormestari
7.10.	Käsittely: Veroproositit	KH
22.10.	Käsittely: Pormestarin esitys talousarvioiksi	Kunnan johtoryhmä
24.-25.10.	Valtuustoseminaari: Talousarvioesityksen esittely	Valtuusto
Marraskuu		
Vko 44–46	Poliittisten puolueiden KYSYMYKSET talousarviosta kootaan keskitetysti ja välitetään toimialueille vastattavaksi	Talous

	4.11 Puolueiden kysymykset jätetty 11.11 Toimialueiden vastaukset koottu ja lähetetty puolueille	
18.11.	Käsittely: Talousarvion 2025 ehdotus valtuustolle	KH
Joulukuu		
9.12.	Talousarvio 2025 hyväksyminen	Valtuusto
31.12. mennessä	Käyttösuunnitelmien hyväksyminen	Lautakunnat

Talousarviovalmisteluun ja sen seurantaan liittyvät kuntatasoiset ohjeet ja valmistelupohjat löytyvät avoimelta "Talous- ja strategia" -Teams -kanavalta.

2. TALOUSARVIO JA TALOUSSUUNNITELMAN 2025–2029 SISÄLTÖ

Kunnan toimintaa ja taloutta ohjataan viideksi vuodeksi laadittavalla taloussuunnitelmalla, jonka ensimmäinen vuosi on talousarviovuosi. Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

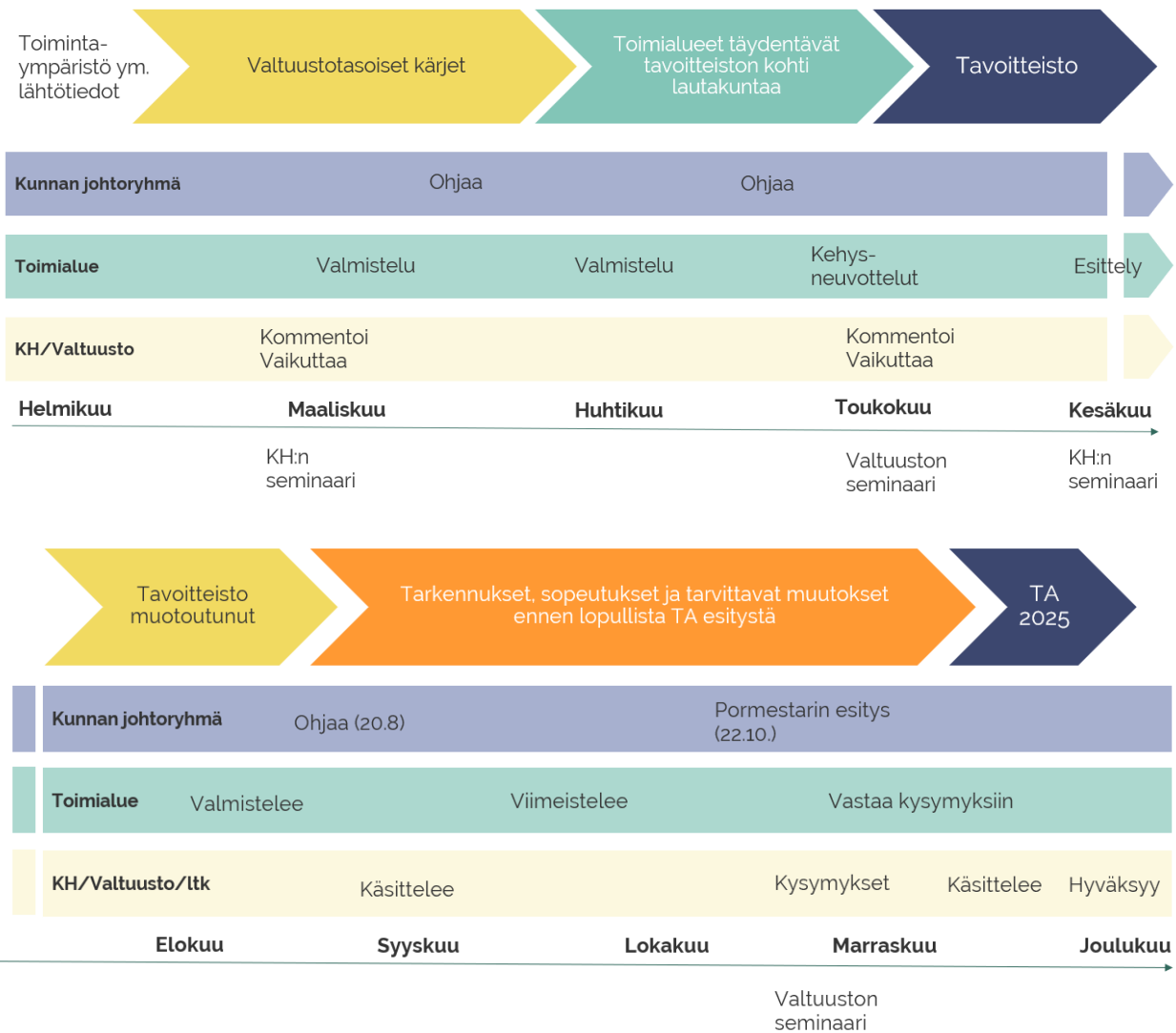
2.1 Kuntastrategia ja vuositavoitteisto

Tuusula kunnan nykyinen strategiakausi on vuosille 2021–2025. Kuntastrategia on kunnan ja kuntalaisten yhteinen strategia. Strategia ohjaa ja sitoo koko kuntakonsernia toiminnan suunnittelussa. Strategia toimii vuoden 2024 tavoitteiden ja niitä toteuttavan talousarviotyön pohjana.

Strategian toimeenpanon tukemiseksi koko valtuustokaudelle on asetettu 14 tavoitetta sekä määritelty strategiset indikaattorit. Erilliset strategiset asiakirjat ja ohjelmien toimeenpanon suunnitelmat voivat täydentää strategiaa.

Vuositavoitteiden valmistelusta vuodelle 2025

Valtuustokauden tavoitteita toteuttavien, vuoden 2025 vuositavoitteiden valmistelu käynnistyy varhain keväällä 2024. Tavoitevalmistelussa valitaan ensin kuntatasoiset priorisoidut tavoitteet. Tämän jälkeen toimialueet jatkavat tavoitevalmistelua täydentäen tavoitteistoa kohti vastuullista lautakuntaansa.

Kuviot. Vuositavoitteiston valmistelun prosessista

Vuodelle 2025 valmistellaan vuositavoitetaso ja vuositavoitetta tarkentavat onnistumisen kriteerit. Toimialueitasoinen vuositavoitteiston ensimmäinen versio on nähtävillä toimialueen talousarvion kehysneuvotteluissa.

Toimialueiden sisäinen tavoitevalmistelu toteutuu yhteydessä henkilöstösuunnitteluun ja talousarviotyöhön.

Valmistelua tehdään vuoropuhelussa luottamushenkilöiden kanssa ja toimialueet esittelevät luottamuselimille tavoitevalmistelun tilaa muun talousarviovalmistelun viestinnän osana. Lautakunnat käsittelevät tavoiteluonnokset osana talousarviokäsittelyä syyskuun loppuun mennessä. Lautakuntien valmistelijat vastaavat toimialueen vuositavoitteiston esittelystä. Vuoden 2025 tavoitteisto viimeistellään lautakuntakierroksen jälkeen pormestarin esitystä varten. Valtuusto käsittelee strategiakokonaisuutta talousarvioseminaarissaan lokakuun lopussa ja hyväksyy sen joulukuussa.

Tavoitteet valmistellaan luonnostilaisena Tavoitesalkku -järjestelmässä (Salkku/ Thinking Portfolio).

Riskienhallinta osana strategiatyötä ja tavoitteiden laadintaa

Kunnan riskienhallinta tarkastetaan vuosittain, kesä-syyskuussa osana strategia- ja talousarviovalmistelua. Kokonaisvaltainen riskienhallinta on osa sisäistä valvontaa ja sen tavoitteena on varmistaa asetettujen tavoitteiden saavuttaminen.

Tavoitteita asettaessaan toimialueet arvioivat kyseisten tavoitteiden saavuttamiseen liittyviä riskejä ja riskienhallintaa, ennen syksyn lautakuntakäsittelyä. Toimialueiden riskiarviot toimivat kuntatasoisen riskityön taustamateriaalina. Kehittämisen yksikkö vastaa kuntatasoisesta riskienhallinnan valmistelusta.

Kuntatasolla määritellään talousarviokauden keskeiset riskit sekä riskienhallintatoimet. Ne julkaistaan talousarvioasiakirjassa. Riskienhallinnan toimenpiteiden toteutumista arvioidaan kahdesti vuodessa, puolivuositarkastuksessa ja toimintakertomuksessa. Riskien raportointi tapahtuu Salkku- järjestelmän Riskisalkussa.

Valtuusto vahvistaa vuositavoitteiston ja riskienhallinnan suunnitelman vuosittain talousarvion hyväksynnän yhteydessä. Toimialueet vastaavat lautakuntien toimivaltaan kuuluvien riskienhallinnan toimien suunnittelusta ja sen esittämisestä lautakunnille. Toimialueet laativat seuraavaa vuotta koskevan riskienhallinnan toimeenpanon suunnitelman. Suunnitelma vuodelle 2025 tehdään edeltävää vuotta 2024 koskevan toimintavarmuuden ja jatkuvuudenhallinnan selonteon yhteydessä.

Kuntatasoinen väestösuunnite valmistuu kesäkuussa

Kuntatasoinen väestösuunnite vuosille 2024–2048 valmistuu kesäkuussa 2024. Väestösuunnitetieto ohjaa talousarvion ja toiminnan suunnittelua. Kunnan johtoryhmä ohjaa väestösuunnitteen valmistelua. Suunnitetieto esitellään kesäkuun kunnanhallituksen seminaarissa ja on sen jälkeen toimialueiden käytettävissä.

2.2 Henkilöstösuunnittelu

Tavoite

Henkilöstösuunnittelu on osa talousarvion laadintaa ja yhteydessä tavoitteiden asettamiseen sekä talouden ja toiminnan suunnitteluun. Ennakoivalla henkilöstösuunnittelulla varmistetaan riittävät henkilöstöresurssit sekä tarvittava osaaminen ja kyvykkyydet.

Henkilöstömuutoksia suunniteltaessa otetaan huomioon mm. palvelutarpeiden muutokset, palveluiden järjestämisen vaihtoehtoiset ratkaisut, prosessien ja toimintatapojen kehittyminen sekä eläköitymisen vaikutukset ja henkilöstön osaamistarpeet.

Toimeksianto toimialueille

1. Toimialueet esittävät henkilöstömuutosesitykset perusteluineen vuoden 2025 talousarvioon **2.5.2024** mennessä talousarvion kehysneuvotteluiden pohjatiedoksi.

Henkilöstömuutosesitykset tehdään Powerpoint-lomakkeella. Powerpoint-lomake löytyy polun

alta: *MS Teams > Talous ja strategia > Talousarvion valmistelu > TA 2025 > Henkilöstösuunnittelu > Uusien virkojen ja tehtävien perustamiset ja vakinaistamiset 2025*. Powerpointit löytyvät jokaisen toimialueen alakansiosta. Powerpointin ensimmäiseltä sivulta löytyy esimerkki henkilöstömuutosten esittämisestä, huomioi esimerkeistä erityisesti perusteluiden ytimekkyys. Huomaathan, että vakinaiset ja määräaikaiset virat ja työsuhteet, sekä vakinaistamiset ilmoitetaan omilla sivuillaan. Täytetty lomake tallennetaan Teamsiin edellä mainittuun paikkaan.

2. Lisäksi toimialueet esittävät alustavat henkilöstömäärämuutokset suunnittelukauden vuosille 2025–2030 **2.5.2024 mennessä**.

Alustavat henkilöstömäärämuutokset ilmoitetaan samassa powerpoint-tiedostossa kuin henkilöstömuutokset (uusien virkojen ja tehtävien perustamiset ja vakinaistamiset 2025). Tiedosto löytyy polun alta: *MS Teams > Talous ja strategia > Talousarvion valmistelu > TA 2025 > Henkilöstösuunnittelu > Uusien virkojen ja tehtävien perustamiset ja vakinaistamiset 2025*. Powerpointit löytyvät jokaisen toimialueen alakansiosta. Henkilöstömäärämuutokset eritellään toimialoittain ensi vuodelle sekä koontina koko toimialueelle vuosille 2025–2030.

3. Tarkennukset henkilöstömuutosesitykseen toimitetaan henkilöstöpalveluihin kehysneuvotteluiden jälkeen **31.5.2024** mennessä.

Tarkennukset tehdään word-lomakkeeseen. Henkilöstöpalvelut laativat näiden tietojen pohjalta kuntatasoisen henkilöstösuunnitelman osaksi talousarviota. Word-lomake löytyy polun alta: *MS Teams > Talous ja strategia > Talousarvion valmistelu > TA 2025 > Henkilöstösuunnittelu > Uusien virkojen ja tehtävien perustamiset ja vakinaistamiset 2025*. Word-lomakkeet löytyvät jokaisen toimialueen alakansiosta, kuten aiempien kohtien powerpoint-lomake. Täytetty lomake tallennetaan Teamsiin edellä mainittuun paikkaan.

4. **Mikäli henkilöstösuunnitelmaan tulee muutoksia kehysneuvotteluiden jälkeen, tulee näistä ilmoittaa henkilöstöpalveluihin.**

Käytettävissä oleva materiaali ja toimitettavat tiedot

Henkilöstöpalvelut toimittavat Kevan eläköitymisennusteen sekä palkkaliitteet toimialueille talousarviosuunnittelun tueksi. Tiedostot löytyvät: *MS Teams > Talous ja strategia > Talousarvion valmistelu > TA 2025 > Henkilöstösuunnittelu*.

Tarvittaessa lisätietoja antavat henkilöstöpalvelut. Henkilöesitysten tietojen perusteella kootaan henkilöstösuunnitelma osaksi taloussuunnitelmaa.

Henkilöstökoulutuksiin ja tyhy/virkistystoimintaan (70 €/hlö) varattavat määrärahat arvioidaan yksikön tyhytoimintasuunnitelmaan perustuen. Määrärahat merkitään talousarvion ao. Menokohtiin. Liikunta- ja kulttuurietuuden kustannukset on jaettu kehyslaskelmassa toimialueille henkilömäärien suhteessa.

Henkilöstösuunnitelman laatiminen

Toiminto / prosessin vaihe	Toimija	Tehtävät	Tuotokset
Suunnittelee henkilöstön muutosmäärän	Esihenkilö	Henkilöstötarpeen ja poistuman ennusteen mukaan arvioidaan muutosmäärä.	Henkilöstömäärän muutossuunnitelma
Suunnittelee henkilöstön kehittämistarpeen	Esihenkilö	Osaamistarpeen mukaan arvioidaan kehittämistarpeet.	Henkilöstön kehittämissuunnitelma
Arvioi henkilöstökustannukset	Esihenkilö	Henkilöstömäärien ja -rakenteen avulla arvioidaan henkilöstökustannukset.	Henkilöstökustannusten ennuste
Kokoo ja laatii toimialueen henkilöstösuunnitelman	Toimialueen johtoryhmä	Toimialueilla kootaan toimialuekohtainen henkilöstösuunnitelma, joka sisältää henkilöstömäärän, henkilöstörakenteen sekä osaamisvaimusten ja osaamisen kehittämisen tarpeiden muutokset ja henkilöstökustannusten ennusteen.	Toimialueen henkilöstösuunnitelma
Kokoo kunnan henkilöstösuunnitelman	Henkilöstöasiantuntija	Koko kuntaa koskeva henkilöstösuunnitelman yhteenveto, sis. Yllä mainitut asiat.	Kunnan henkilöstösuunnitelma

2.3. Talouden valmistelu

Vuoden 2025 talousarvion ja vuosien 2025–2029 taloussuunnitelman alustavat laadintaohjeet

Talousarvion laadintaohjetta noudatetaan vuoden 2025 talousarviota ja vuosien 2025–2029 taloussuunnitelmaa tehtäessä. Ohje koskee kunnan toimialueita ja vesihuoltoliikelaitosta. Kuntatasoinen kehys sekä toimialuekohtainen toimintakatekehys annetaan kesäkuussa.

3.1 Talousarviokehysten lähtökohdat

Hyvinvointialueuudistus heijastuu kuntien talouteen kunnilta hyvinvointialueille siirtyneen rahoituksen vuoksi. Muutos merkitsee merkittävää ja pysyvää verorahoituksen pienenemistä. Kunnan pysyvien menojen kasvun sovittaminen yhteen näyttää taloussuunnittelukaudella haastavalta.

Vuoden 2025 menokehysten pohjana ovat kunnan toimialueiden ennakoimat tulo- ja menolisäykset, joita on yhteensovitettu kunnan talouden tasapainottamiseksi. Kehyslaskelmassa huomioidut menolisäykset pohjautuvat välttämättömyysharkintaan ja henkilöstölisäyksiä on tarkasteltu kriittisesti.

Kehyslaskelma on –3,0 milj. euroa alijäämäinen vuonna 2025 (sis. kunta+vesi).

Kuntatasoisen kehysten lähtökohtana ovat kuntastrategian toteuttaminen, käyttötalouden pysyvän tasapainon saavuttaminen taloussuunnitelmakaudella 2025–2029 huomioiden kunnan lainamäärästä tehdyt linjaukset velkaantumisen hillitsemiseksi. Kuntalain 110 §:n mukaan kunnan taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen enintään neljän vuoden pituisena suunnittelukautena, jos talousarvion laatimisvuoden taseeseen ei arvioida kertyvän ylijäämää. Merkittävän investointitason vuoksi kunta joutuu seuraavan viiden vuoden aikana ottamaan merkittävästi uutta lainaa. Lainamäärä asettuu taloussuunnitelmavuoden 2029 lopussa hieman alle 400 milj. euroon. Korkojen nousun myötä tämä lisää korkokustannuksia. Näiden kasvu on huomioitu laskelmissa.

Lainamäärän merkittävän kasvun myötä investointien suunnittelussa on noudatettava välttämättömyysharkintaa ja investointeja tulee mahdollisuuksien mukaan suunnitella toteutettavaksi suunnitelmakauden jälkeen.

Taloussuunnitelmavuosien 2026–2029 luvut ovat tässä vaiheessa alustavia, ja niitä tarkennetaan elosyyskuun aikana erityisesti verotulojen, maanmyyntitulojen ja investointien osalta. Näillä toimenpiteillä pyritään maltillistamaan lainamäärä kasvua.

Toimialueiden sitovuustasona on toimintakate. Toimialueet saavat toimialuekohtaisen toimintakatteeseen perustuvan kehyslaskelman kesäkuussa.

Toimintatulot

Kasvun ja ympäristön toimialueella arvioidaan maan myyntivoittojen sekä maankäytösopimus-korvauksista saatavat toimintatulot. Toimialueilla arvioidaan muiden ulkoisten toimintatuottojen muutokset.

Toimintameno

Toimintamenoissa on tarkasteltava tuottavuushyödyistä saatavat tavoitteet erityisesti palveluiden järjestämisen suunnittelussa.

Tilapalvelut ilmoittaa sisäiset vuokrat – ja siivouskulut toimialueille ja Ruokapalvelut sisäiset ateriapalvelumaksut Sivistys toimialueella.

Investoinnit

Investointihankkeissa tulee noudattaa priorisointia kunnan lainamäärän hallitun kasvun turvaamiseksi. Investointien arvioidaan pysyvän huomattavan korkealla tasolla, 50–70 milj. eurossa, suunnitelma-vuosina 2026–2029.

Tulevien investointien mittakaavaan vaikuttaa olennaisesti koulu- ja päiväkotiverkon investointien sekä Etelä-Tuusulan infra-investointien aikataulu ja toteutustapa.

ICT-investoinnit on keskitetty talousarviossa tietohallintoon/kunnanhallitus.

3.2 Talousarvion ja taloussuunnitelmaraportin sisältö

Talousarvio ja taloussuunnitelma sisältää seuraavat kokonaisuudet:

- Kuntastrategia
- Tavoitteet 2025
- Riskienhallinta
- Talousarvion yleiset perusteet
- Taloudelliset lähtökohdat
- Taloudelliset laskelmat kuntatasolla
- Käyttötalousosa
- Henkilöstösuunnitelma
- Investoinnit
- Tilivelvolliset vuonna 2024
- Väestöennuste
- Liitteet: kohderahoitteisia tehtäviä hoitavien yksiköiden talousarviot; keski-uudenmaan ympäristökeskus, holhoustoimen edunvalvontapalvelut, keski-uudenmaan maaseutuhallintopalvelut, ruokapalvelut. Nettoyksikkö: Tilapalvelut ja Rykmentinpuisto sekä liikelaitos: Vesihuoltoliikelaitos.

3.3 Perustietoja talousarvion laadintaa varten

Tilapalvelun ja ruokahuollon sisäiset laskutukset sisältyvät määrärahaan ja tuloarvioon.

Henkilöstökulujen laskentaperusteista:

Kunta-alan virka- ja työehtosopimukset 2022–2025 ovat voimassa 1.5.2022–30.4.2025. Sopimuskaudella työvoimakustannukset nousevat keskimäärin vuonna 2024 3,11 %. Koska sopimuskausi päättyy 30.4.2025, voi vuodelle 2025 tulla jo tiedossa olevien sopimuskorotusten lisäksi muita sopimuskorotuksia. Niiden suuruus ja ajankohta selviävät keväällä 2025 käytävissä neuvotteluissa.

Henkilösivukuluina käytetään valmisteluvaiheessa vuonna 2024 talousarvion laadinnassa käytettyjä oletuksia.

Nämä tarkentuvat myöhemmin talousarvioprosessin yhteydessä.

Henkilöstön sivukulut ovat yhteensä 20,97 % palkkasummasta. Laskelmassa työnantajan tasausmaksu 17,15 %, kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksu 1,34 %, tapaturmavakuutus 0,193 %, työnantajan työttömyysvakuutusmaksut 2,25 %, ja muut sosiaaliturvamaksut 0,035 %.

		KVTES	OVTES pl. osio G	OVTES osio G	TS	TTES****	LS (eläinlääkärit) *****
1.2.2024	Kehittämishjelmaerä (keskitetty erä)				0,119 %		0,40 %
1.5.2024	Yleiskorotus		0,77 %				
1.6.2024	Yleiskorotus	2,27 %	1,50 %		2,27 %	2,27 %	1,50 %
1.6.2024	Paikallinen järjestelyerä*	0,40 % + 0,33 %	0,40 % + 0,33 %		0,40 % + 0,33 %	0,40 % + 0,33 %	0,40 % + 0,33 %
1.6.2024	Kehittämishjelmaerä (paikallinen erä)**	1,00 %	0,60 %	1,00 %	0,881 %	1,00 %	0,60 %
1.6.2024 ja 1.8.2024	Kehittämishjelmaerä (keskitetty erä)*****		0,32 %				
1.2.2025	Kehittämishjelmaerä (keskitetty erä)***	0,40 %	0,20 % + 0,10 %	0,40 %	0,30 %	0,40 %	
1.6.2025	Kehittämishjelmaerä (paikallinen erä)**	0,40 %	0,50 %	0,40 %	0,50 %	0,40 %	0,80 %

Jos paikallisen erän 0,33 % (1.6.2024) jakamisesta ei päästä yksimielisyyteen, puolet jaetaan paikallisesti yleiskorotuksena ja toisesta puolesta päättää työnantaja.

** Yksi kehittämishjelmaerä voidaan käyttää keskitetysti.

*** Jos kesäkuun 2025 paikallisesta erästä erotettua keskitettyä erää ei voida käyttää 1.2.2025, siirtyy se käytettäväksi 1.6.2025. Poikkeus OVTESin 0,1 %.

**** TuntiTESin yleiskorotuksien senttimäärät selviävät myöhemmin.

***** Eläinlääkäritaksan mukaisten palkkioiden korotukset vuonna 2024 tarkennetaan keväällä ilmestyvässä yleiskirjeessä.

***** 0,08 % OVTESin keskitetystä erästä on käytetty 1.8.2023.

Taulukon lähde: Kunta- ja hyvinvointialan palkankorotukset vuosina 2024–2025.

<https://www.kt.fi/sopimukset/ohjeet/kvtes/kunta-alan-sopimuskorotukset-2024-2025>

3.3.1 Käyttötalousosa

Käyttötalousosa kootaan nykyisellä rakenteella toimialueittain. Talousarvion tekstit syötetään Softwaven talousarvioidokumenttiratkaisuun. Kukin toimialue ohjeistaa omat yksikkönsä. Toimialueiden talousvastaavat huolehtivat oman toimialueen palkkaliitteiden tarkistamisesta.

Kasvun ja ympäristön toimialue arvioi budjetin maankäyttösopimusten osalta sisältäen ostot, myynnit ja maanvaihdot, sekä tontinvuokrauksesta syntyvät tulot. Maanmyyntivoitot tallennetaan taloussuunnittelussa kunnan tuloslaskelmaosaan Kasvun ja ympäristön toimialueen ilmoittaman euromäärän mukaisesti poikkeuksena Rykmentinpuiston taseyksikölle kohdistuvat maanmyyntivoitot, mitkä budjetoidaan yksikön omalle kustannuspaikalle.

Toimialueiden tulee sisällyttää talousarvioesitykseensä eläkemenoperusteisen maksun korvaava tasausmaksu sekä työterveyshuollosta aiheutuneet menot. Nämä erät huomioidaan toimialuekohtaisissa menokehysraameissa kesäkuussa valmistuvassa kehyslaskelmassa.

Talousarvioon sisältyvät sisäiset erät on oltava sovittuna palvelun tuottajan ja tilaajan kesken. Sisäiset erät budjetoidaan keskitetysti taloussuunnittelussa. Toimialue ilmoittaa erillisellä lomakkeella vuositasolla yli 5 000 euron määräiset sisäiset erät taloussuunnitteluun erillisellä lomakkeella. Lähtökohtana on, että myyjä tekee ilmoituksen, ja vastakirjaus tehdään sis. ostajalle myyjän ilmoituksen perusteella. Alle 5 000 euron sis. erät pitää toimialueen huomioida vastaavissa ulkoisissa erissään, jotta toimialueen talousarvio ei ylity tältä osin. Ruokapalveluiden, sisäisen siivouksen sekä sisäisten vuokrien osalta viedään euromäärät edelleen keskitetysti FPM:ään taloussuunnittelussa (myös alle 5 000 euron erät).

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen, holhustoimen edunvalvontapalveluiden, Tilapalveluiden, Rykmentinpuiston ja Vesihuoltoliikelaitoksen osalta hallinnolliset erät tullaan laskuttamaan sisäisesti v.2025 heille erikseen ilmoitetun euromäärän mukaan.

Toimialueet tekevät talousarvioesityksen toimialueelle annetun toimintakatteen mukaisesti. FPM sovellukseen syötetään esitys vuodelle 2025, mikä pohjautuu toimialueelle annettuun toimintakatteeseen.

Talousarvioesityksestä tulee laatia talousarviovuoden lisäksi esitykset seuraaville 4 suunnitelmavuodelle 2026–2029 FPM sovellukseen. Syöttötasona riittää 1 tili per tiliryhmä ja 1 kustannuspaikka per palvelualue. 2025–2028 suunnitelmavuodet budjetoidaan kehyksessä käytettyjen toimintamenojen nousuprosenttien mukaisesti. Toimialueet vievät ulkoiset erät FPM-järjestelmään, sisäiset erät viedään keskitetysti taloussuunnittelussa käyttäen kehyslaskelmassa käytettyä kasvuprosenttia edelliseen vuoteen nähden.

Investointisuunnitelman toteutumisen aiheuttamat käyttötalouden muutokset (säästöt ja kululisäykset) suunnitelmavuosiin tulee huomioida käyttötalouden talousarvioesityksessä.

Toimialuetasolla kuvataan talousarviovuoden 2025

- 1) toimintaympäristön- ja toiminnan muutokset keskeisiltä osin
- 2) strategian toteuttaminen (sisältää taulukon valtuustokauden tavoitteista ja vuositavoitteista)
- 3) talous ja tuottavuus
- 3) henkilöstösuunnitelma

Palvelualueetasolla kuvataan talousarviovuoden 2025

- 1) toiminnan kuvaus

2) painopisteet toiminnassa

3) toiminnan keskeiset muutokset (taulukko)

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan suunnitelmassa vuodelle 2025 selvitetään palveluiden tuottamiseen sekä talouteen liittyviä riskejä ja niiden hallintakeinoja neljästä eri näkökulmasta: strategiset, toiminnalliset, taloudelliset sekä vahinkoriskit.

Henkilöstömäärät esitetään keskitetysti talousarviokirjan henkilöstöosion yhteydessä.

Palvelualueiden teksteissä kuvataan ytimekkäästi palvelusuunnitelman painopisteet ja keskeiset muutokset toiminnassa, keskeiset indikaattorit, tuloarviot ja määrärahat. Tekstissä tulee erityisesti kuvata muutosten vaikutusta kuntalaisten saamaan palveluun. Päällekkäisyyttä toimialueen tiivistelmäosion ja palvelualueitekstien välillä on vältettävä. Talousarviokirjassa ei esitetä toimielinten talousarviotietoja.

Kohderahoitteisia tehtäviä suorittavat yksiköt tulevat saamaan erillisen ohjeen talousarvion laadintaa varten. Kohderahoitteisia tehtäviä hoitavat yksiköt ovat: Tilapalvelut (nettobudjetoitu), Rykmentinpuisto, ruokapalvelut, Keski-uudenmaan ympäristökeskus, holhustoimen edunvalvontapalvelut ja Keski-uudenmaan maaseutuhallintopalvelut.

3.3.2 Investointiosa, rakenne ja sisältö

Investointiosan rakenne

Investointiosa sisältää investointisuunnitelmat talousarviovuodelle ja suunnitelmavuosille. Useamman vuoden aikana toteutettava investointihanke jaetaan eri vuosille.

Investointiosassa valtuusto hyväksyy määrärahat ja tuloarviot hankkeille tai hankeryhmille. Hankkeet ja hankeryhmät ryhmitellään toimitelimitäin ja tehtävittäin.

Kokonaiskustannusarvio

Investointiosassa esitetään investointihankkeen tai hankeryhmän kokonaiskustannusarvio. Yli 3 miljoonan euron uusista talonrakennuksen hankkeista tehdään laskelma Invest for excel tai muun soveltuvan ohjelman avulla. Valmis laskelma tallennetaan Teamsiin polun alle: Talous ja strategia/Talousarvion valmistelu/ TA 2025/Talous kansion alle. Jo käynnissä olevista, vuonna 2025 jatkuvista hankkeista ei laskelmaa tarvitse tehdä.

Määräraha investointiosassa

Investointiosaan arvioidaan tarvittava määräraha. Lisäksi esitetään edellisenä tai edellisinä vuosina hankkeeseen käytetty määräraha ja suunnitelmavuosille arvioitu käyttötarve. Hankkeet tulee tarkoin perustella.

Investointiosassa käsitellään aktivoitavat hankintamenot. Investointiosaan voi esittää vain yksikköhinnaltaan 10.000 euroa*) suurempia hankkeita ja niiden pitoaika on yli kolme (3) vuotta. Hankkeen tulee olla luonteeltaan sellainen, että se lisää kunnan käyttöomaisuuden arvoa ja käyttöaikaa (ei vuosikorjaus, home- ja kosteusvaurioiden korjaus tai väistötilojen kustannukset).

*) Kilan (Kirjanpitolautakunnan kuntajaos, Kauppa- ja teollisuusministeriö) yleisohjeen mukaan kunnan käyttöomaisuuden aktivoinnin alaraja saa olla enintään 10.000 euroa nettona (= hankkeesta vähennetty rahoitusosuus ja ALV). Alle 10.000 euron hankinnat ovat käyttötalouden kuluja. Sellainen hanke joka ei ylitä 10.000 euroa, oikaistaan viimeistään tilinpäätöksessä investoinneista käyttötalouteen Kilan ohjeen mukaisesti.

Jokaisesta yli 300 000 euron investoinnista tulee täyttää hankekortti. Lomake löytyy tämän ohjeen luvusta 6. Erityistä huomiota kiinnitetään investointien perusteluihin.

Hankintasuunnitelma

Investointihankkeiden suunnittelun yhteydessä laaditaan toimialuekohtainen hankintasuunnitelma. Toimialue ilmoitetaan muodossa toimialue/palvelualue. Suunnitelmaan kirjataan tiedossa olevat tulevat hankinnat ja sopimukset, joiden arvo ylittää 10 000 euroa (alv 0 %). Investointihankkeisiin liittyvät hankinnat kirjataan hankintasuunnitelmaan. Tässä yhteydessä on hyvä miettiä, onko tarpeen kilpailuttaa toimialuekohtaisia tai toimialueet ylittäviä hankinta- tai puitesopimuksia, joihin kunnalla ei ole vielä sopimusta. Hankintasuunnitelma liitetään talousarvioon, ja sen toteutumista seurataan osavuosisikatsausten investointi- ja hankintasuunnittelun yhteydessä.

Hankintasuunnitelma laaditaan erilliseen Hankintasuunnitelma dokumenttiin. Investointiesityksiä, jotka kirjataan hankintasuunnitelmaan, täydennetään talousarvioprosessin edetessä yhteisellä alustalla MS Teams > Talous ja strategia > Talousarvion valmistelu > TA 2025.

TILAHANKKEIDEN TOTEUTTAMISOHJE

Ohje löytyy Kaiusta kohdasta

<https://tuusula.sharepoint.com/sites/saaduskokoelma/Jaetut%20asiakirjat/Ohjeet%20ja%20ohjelmat/Tilahankkeiden%20toteuttamisohe.pdf>

Tuloarvio investointiosassa

Investointitoiminnan tuloina talousarviossa esitetään arvioidut valtion ja muiden yhteisöjen rahoitusosuudet investointimenoihin ja käyttöomaisuuden myyntitulot.

3.4. Vesihuoltoliikelaitos

Kunnan vesihuoltoliikelaitoksesta laaditaan kunnan tiedoista erikseen näytettävät tuloslaskelma, investointi- ja rahoitusosa.

Sekä valtuusto että johtokunta asettavat liikelaitokselle sitovia tavoitteita. Valtuuston toimivallasta liikelaitoksen tavoitteiden asettamisessa säädetään kuntalain 13.2 §:ssä ja johtokunnan toimivallasta tavoitteiden asettamisessa kuntalain 87c.3 §:ssä. Tavoitteet esitetään liikelaitoksen talousarviossa.

Talousarvion perustelutekstissä selvitetään liikelaitoksen palvelukysyntään, tuotantotavoitteisiin ja niiden saavuttamiseen liittyviä haasteita ja epävarmuustekijöitä. Perusteluissa tehdään lisäksi selkoa toiminnan painopisteistä ja kehittämistarpeista sekä arvioidaan voimavarojen riittävyyttä, ja riskitekijöitä.

Valtuustoon nähden tulosbudjetissa sitovia eriä ovat kuntalain 87e.3§:n mukaan kunnan ja liikelaitoksen väliset pääomarahoituksen korvaukset, kuten korvaus kunnan liikelaitokseen sijoittamasta

peruspääomasta. Rahoitusbudjetissa valtuustoon nähden sitova erä on peruspääoman lisäys ja palautus. Investointibudjetissa ei pääsääntöisesti ole valtuustoon nähden sitovia meno- tai tuloeriä.

Investointirahaston budjetti tulee sisällyttää vesihuoltoliikelaitoksen talousarvioon.

6. Talousarvioprosessissa käytettävät lomakkeet

Talousarvioprosessissa käytettävät lomakkeet löytyvät Talous ja strategia/Talousarvion valmistelu/ TA 2025 kansion alta.

Käytettävissä olevat lomakkeet:

- **SIS.ERÄT** lomake. Myyjä ilmoittaa sisäisten palvelujen osalta FPM:ään vietävät, yli 5 000 euron vuositason erät.

- **Toimintavarmuuden ja jatkuvuuden hallinnan suunnitelma.**

- **Toimitilojen hankekortti yli 300 000 euron investointihankkeista**, tiedot täytetään hankelomakkeeseen (HANKEKORTTI). Hankekortin lisäksi kerrotaan tiedot tiivistetysti alla olevan mallin mukaisesti word tiedostomuodossa, mikä sisältää mm. tiedon hankkeen kokonaiskustannuksesta ja vuositason vaikutuksesta käyttötalouteen. Word pohjaan sisällytetään kuvat hankkeesta sekä sen sijoittumisesta kaava-alueeseen. Tekstiosassa selvitetään mm. miten hanke kytkeytyy palveluverkkosuunnitelmaan, kerrotaan hankkeen aloitusajankohta, hankkeen kesto, ja hankkeen valmistumisajankohta.

Metsolan päiväkoti, uudisrakennus

6.500.000 €, aloitus: 2019

käyttötalousvaikutus: +72.000 €/v

Laajuus uusien suunnitteluohjeiden mukaan 1.850 brm². Palveluverkkosuunnitelmassa on esitetty pienistä päiväkotiyksiköistä luopumista ja uuden päiväkodin rakentamista. Uuteen 6-osastoiseen päiväkotiin keskitetään Rajamäen alueen esikoulu-toiminta. Henkilökunta siirtyy. Luonnossuunnittelu alkoi 2017. Rakennussuunnittelu valmistuu joulukuussa 2018. Rakennustyöt 2019-2020.
